

Livli

Nr.3.

1938.

Iespiests ar K.Staltes multografu "Mazirbē Kesteros".
Painatōt K.Stalte multografōks Mazirbe Kesteros.

Aigakēra Livli ulzādamist tygub
"Akateeminen Heimoklubi" Helsinkis.

April. Īnda 10 sant. Kādōksmōz aigast.

Aim pāva.

Pāp A.Abakuks.

"Kūld, min lāpš, entš
iza opatōkst ja ala jeta
māzō entš āma sōna, siepie-
rast ku ne at yldzi kna-
sōm sin pān ja kuldi yl-
dzōm sin kaggōlōn."

Kādōksmōs maij kū pā-
van mēg pyvastōm aim pāvō.
Siedaigsaņi mēg tūndizmō aim
pāvō set kuj āma pāvō.
Aim pāva tulab kuj virg-
tiji. Ta panab mādōn-laps-
tōn tagan lām vanbist siel-
diz jēlamiz nāgtōksōn, tien-
nōm nēdi yļ ama, mis ne
mādōn at andōnd leb entš
ārmastimiz, uskuz ja pyvas-
timiz, ouvōstōm ja ārmastōm
āmmō, kis jēlamiz āndiz ja
izzō, kis nōvkōks um jūsō
vond, ouvōstōs pidam mielsō
izzō, kis mādōn leibō um
peļļōn ja āmmō, kis entš
sydam sieldōmōks um nāgtōn
iga riekidi.

Vanbist jēlami mojub
lapst pāl ama iga juoksōl,
az nānt jēlamizōs ja tyōsi
paistabōd mingist sūrimumist
idealōd, az ne at ouvzist
ja jōvad tyō tējid, az ne
jelabōd entš usk pierrō.

Pyvad kērad autor rō-
kandōb yļ kuldzit izan ja
āman, kuj yļ yldzōm. Yldzō-
midi kāndam yrdōks pierrō
set siz ku at kas pyva-
pāvad, kas mingist pyvad, aga
sieda yldzōmt um mādōn
vajag jega pāva.

Ka sļen um sūr tān-
tōks, az mēg entš lapst
pidam sūr viļaks ja ouv-
kōks entš kuodan-iza ja
āma kārāndōn.

Aim pāva, um vanbist
ja lapst entsvajli uskuz
ja armastōks tapartimiz pāva.
Pyva um nim "aim" ja
vonzist at ne kis tām

lemmōmō at maitsōnd. Siepie-
rast ku nāntōn um Īend
midagid seļļi ama iga pie-
rast, mis āb sōita vōttō
āb pūtōks, āb mingist munt
iga ādad. Ja az mēg ka
midagid muntōn vōim andō
sļest aim lemmōmōst, siz se
um ama yļļi mis risting
tuozōn sōitab tarmō. Sļest
ku ta siz pīlōb lezgōl
jēlamiz sala volmizōn.

Mel.Gods lai ir Dievam augstībā.

Nej kōgaz Jumal ābtōn ni
Um minnōn mielstō jōvast,
Um vond min vastō alastli
Ja voidōn vājast tōvast;
Nej kōgaz jūdiz mīnda Ta,
Nej kōgaz rīemtiz mīnda ka,
Nej kōgaz tygiz mīnda.

Ma uskust, missōks kaitsōn ūod
Sa minstō ama viga,
Tāb kītō, tiennō,-ouvō tūod'
Ma tāb Sin ama iga.
Entš sydamō ma keratōb,
Ku Jumal, kītōb,ouvōstōb,
Nej kōgaz mīnda tygiz.

Ābt jeddōpēdin ka neļļž,
Kuj ābtist siedaigsaņi;
Leb tōvad verrist sāvōd viž,
Mis kāndiz Passaūoņi;
Ābt minnōn jega pāva Sa,
Ābt minnōn Jumal kūolōs ka
Tyg mīnda, neme tyggōn.

Amilie Juliane
v.Švartsburg Rudolstadt
pierrō.

Kievad =pyvad kūzō.

Vansti sai aigast yrg-
dōt Kievad, ku ama ĩla vir-
giz; siz voļtō sūrd pyvad.
Vanad grīekōd uskimiz pierrō,
kuordist Olymp māgstō Tseis

muidlõs jega kievad kitiz
sie sūr l i g õ, ja touvõ
jema Maja astiz yldõst mā-
zõ ja pilliz ammõ jõvamtõ
nürmodõn, luoikõdõn ja nürd
naistõn.

ku tuļ ristõt usk
amši saitõ lejavõtamdõ pan-
dõt mān kievad pyvad azmõl,
aga vanad yrdõkst ja aigast
yrgimi eitõ ydõkabal neļ iz
vanad vel kõgin aigõ. Ka
paldin vel talrauz aigast
yrgõb kievad Jūriks pāvan,
ja yks-tuoi yrdõks vel um
iend mād jelamiz sūõ.

Neļ lejavõtamdõ kondžõl
min vanāma võtiz nē ja ja
ents munt lapstlapst kād
jūr kitõs: "Tulgõd ni, lapst,
tulgõd ni, lāmõ kievadõn
vastõ!" Vanāma viž mēdi rān-
da kōnka pāl, kus voļ pus-
kantõt kūzõ mā sil pistõt.
Sāl vanāma iz lōliz, ja
pan mādõn-lapstõn ka lōlam:
"Tāi - tsā, linkist, tši- tsā,
lihkiist, ni tād aiga um yl-
zõ nūzõ! Sūrd liestad mād
mierrõ, piškist liestad mūzõ
mierrõ, jõvad aigad mād pū-
lõ, tovvõd, ragdõd mūzõ pūolõ."
Ku volmõ loptõnd loulõ, je-
gayks sai pala sajjõ, ja
sūpkak kabal ja mudi mag-
dizi azdi. Mādõn voļ entsõn
siemõst ja linkist vozaks
panmõst kūzõ oksad pāl.
A.Štāler.

Sūrd lōlamiz pyvad Eestis.

Tāmsõvvõ 23,24 ja 25
jūni kū pāvan sābõd pidtõt
Eesti pājālgabs Tallinnõs ll
ylamist lōlamiz pyvad. Nānt
jūs jaggõ vōtam tabab kubbõ
vāggõ pāgin ēstliži ka vō-
rõld mād - Amerikast ja mūstõ.
Pālõ siedo tulbõd lōlamiz
kūord ja kylalist pyvad
pāl sugrovd māldi - Suomõ-
māld ja Ungardmāld, siz
Zviedõrdmāld, Norvēgõrdmāld ja
Latvijast kuj Eestimā sõbrad
māldi. Lōlamiz pyvad aigal
sābõd kōrdõl pandõt Tallinnõs
ilm ytõt lōlamiz kūord kon-
tsertidi, kus jūs jaggõ vō-
tabõd emip ku 15000 lōlajid
rov ūripis, vel munt pidukst

vabaõg teatõrd, rov pidukst j.
n.k. Pidukst tõitabõd līdõ
vāggõ sūrtādzist ja juva
paldin at kāmõs nānt leb-
vīmizõks sūrd vālmistimiz
tyõd.

Mēg ēstlist kutsõm ka
līvliži, kuj mād ama armõd
sugud nānt lōlamiz pyvad
jūs jaggõ vōtam ja mād kõks
yri lōlam. At ju līvlist ja
ēstlist jedmõl vonnõd vāggõ
saggõld entsvajlizõs lebkāmi-
zõs, kuj se um sugud vail,
ja sles mõtkõs tāksmõ mēg
ēstlist nādõ līvliži ents
lōlamiz pyvad ouvkylalist sie-
gas. Volgid sydāmõst tēriņ-
tõt tōurõd līvlist Eestis
lōlamiz pyvad pāl tulumõs.
Juhan Viiret stud.phil.

Līvlist, ezmist letlist
entsjālgad pāl vōikslijist
vailõ.
(Yrgandõks januar kū nummõrõs).

II.

Nika. Šūberg.

Jelgid nāg tub, ku ama
sūrimizi pāpuõddimizi Kurzeme
amatkūozõdõn tei Kr.Valdemār
agent Nika Šūberg (Nike Šūbergs).
Ta voļ ka līvli ja Dun-
daga rāndali. Art. Baumanis
tāmst kitub: "Ezmiz kōrd N.
Šūbergõst külõm 1860.ā. kie-
vads, Dundaga rāndalist vastõ
nūzimizõs, ku mingist 60
perimiestõ ist tat muõizni-
kaks Teodorõks fon Sakenõks
kakstuoistõn aigastlizi nūom
sādimizi tīedõ."

Ventspils nīpizand āktis
1863.ā.16.XII. līdam sellizi
rindidi: "Nika Šūberg, 31 aigast
vilpuz risting jõvad jeng
āndudõks; ents kitsis volmis
skūols jel nejjēn opatõt,
ku vōib lēratõ ja luggõ
ja jõvist rōkandõ; um tādõl
pandõb, ku yldõ ja uskli
ents rov veļid agent 1860.ā.
pastkū vastõ nūzimizõs, ku
Dundaga rānda māmied ist
tāt ents muõizõ izandõks
nūom sādimizi tīedõ. Nika
Šūberg sēltab, ku ta, Dun-
daga māmesti paldõt, voļli
matkõn Pyvvõ Pētõrburgõ ko-
missionarõks ja sāl jellõn
ilmõ vajtaigõ puõltuõnsta

aigastō. Ta volļi tād pē-
 liz vālikš amatkūozis lōb
 sādō, ku nānt līvlistōn, kis
 1860. ā. Jurikspāvan vol்தō
 ents kārandisti ulz ajtōd,
 sāks līvdōt (vēldōt) nēzi
 taggiž kīerō. Siz ta vel
 volļi kaibōn, ku tānda, kuolm
 mū tām roy vēlidōks kubs,
 komissij, mārsjālgā Drachenfeld
 jūdīmiz allō vol vizzō
 vōttōn ja vizzō sidtōt kā-
 dūdōks Ventspils nīnizand
 kūodōn, kuj ka kougimstiz
 jera sātōn, ja perizōks
 pand ka tānda joutōdōks
 pieksō, s.u. lejāliz sunđōks
 sunđō. Entš matkas Pyv. Pē-
 tōrburgō ta volļi ama ez
 mōks lānd tundtōb nōvliz
 Janson jūr Rīgōs, kis volļi
 andōn tāmōn nōvvō bernhut-
 usklist jendrajt Neimant, kis
 jelaji Pētōrburgs, kāddō sā-
 dō. Pētōrburgs tāmōn volļi
 vōzzōn Neimanōks kubbō sādō,
 ja tām abkōks ta volļi
 sād ezmōks Tām Yldō
 Ekselents Mārōmā generalgu-
 bernator Līven jūr. Obbōm
 ta volļi sād ka vel
 Tām Ekselents Pyva Pētōrburg
 generalgubernator Suvorov
 izand jūr, Tām Ekselents
 vāgi ouvōstōt ministōr Va-
 lujev jūr ja perizōks iz
 Tām Kēzarliz Ekselents Truop-
 pierrijiz jūr. Pētōrburgs
 yldōd izandōd volļid tām-
 mōn tōitanōd, ku tām azzō
 vaptliji lōb generalguber-
 nator Līven, aga ta volļi
 vodlōn iāmō maksō ja volļi
 kīerōn tāgiž Rīgō ja ran-
 dō tyjad kādudōks. Kuj Dun-
 daga rānda māmied vōimis-
 tōt komissionar, ta volļi
 nēsti sād Pyv. Pētōrburg
 matka kuludōn 100 rubilt
 ōbdō rādō, aga ābvōids sie
 rākōks lōb sādō, ta volļi
 pājālgabs mingiz kōpmie jūs
 kūpālka vastō tydōd tīend.
 Kuj ta pierrō volļi tīed-
 tōbōks sād, nōvli Janson
 Rīgōs ja jendrajt Neiman
 Pētōrburgs volļid kūolōnōd."
 Ventspils nīnizand Mirbach,
 kingan vol ylz sātōd aza
 leb nēmi, lopandōksōs jat-
 kub:" Ma āb līeda, ku Nika

Šuberg sid volks midagid
 politiliz, u kajliz tāntōk-
 sōks tīend."

Vel līedam N.Šuberg nim-
 mō Kurzeme zandermod jūdij-
 jiz 1863.ā.29.XII. aktis. Tās
 tāmst sāb kēratōt:"Ku tām-
 sygzō saitō kuordōt alakē-
 rad āds mingiz "letlist flot"
 bōvvimiz pierast, ma, nāds
 sid sieldō pietamist, lūotiz,
 ku siekōrd letkielnikad lop-
 tōbōd ēntsta Valdemārōn kād-
 dō, uskō ja ama sieks leb
 pižimizōks tām moju, aga
 ilmō maksō"... N.Šuberg sieš
 azas sēltab:" Valdemār kutsi-
 miz pāl mūdād Dundaga rān-
 da kalamied umāt ēntsta
 kubbō ētanōd ja tābōd, an-
 dōs rādō jega ents vōimiz
 pierrō, bōvvō kuoigidi, mis
 jūdōkstō iz rānda kalamied.
 Ne volkstō jōva transport
 faktor ja āndakstō ka ka-
 lamiedōn pēldōkst. Subskriptsij
 līstō siedasāniz umāt aino-
 gist ne ala kēratōnōd, kis
 tābōd mōtlōtōt pālōvōtamizōs
 jaggō vōttō. Sizzō maksamist
 vel āb ūot suggōnōd."

Kuldīga pēlinīnizand Bēr
 1864.ā. kūodstiz N.Šubergō rā
 kuorrimiz pierast. Pierrō kūo-
 dō Šuberg jeliz jōvvō aigō
 ullōpēdi Dundagast, algō sēg
 emip vājastōt. 1867.ā. ta kīe-
 riz Dundagō tāgiž, leks siz
 Krīevōmal ja tagiz kīerōn
 izamāl 1884.ā. kuoliz Rīgōs,
 kus sei mattōt Pyv. Jāp kēl-
 mataras Pyv.Mart pyvakuoda jūs.
 Pierrō tām navō Kr.Valdemār
 ūoltab yļ tām naiz ja lapst,
 kis vel 1889.ā. jelistō Rīgōs,
 Cēsu iels 14. Kougimōd tīetōd
 pūtōbōd.

III.

Mūd abmied.
 Ilm jedlōm kītōd Kr.
 Valdemār abmēdi syndizmāl,
 um vel pitka rinda mūdi,
 kis at sādō "ouvō" vōlda
 sizal Kotsebū 1863.ā.29.XII.
 raportōs. Sāl um ezmōks N.
 Šuberg vel Kārli Šuberg jat-
 kōks:" Vizastiz sizzōl sieg-
 dōt; sāb kēridi naiz nim pāl."
 Siz tulub mingi Lēman
 Dundagast jatkōks:" Kōrdip um
 vond Pētōrburgs ja andōn

.....
 sāl tīdētidi, mis k' bōd
 armōn."
 Kouginstiz kōrda pierrō
 tulub:"Janne Celle, duonignika,
 lagtub ulz tiglizi tīdētidi;
 kāvvub ymmar krūogis ja
 tōrgis ja āmsi, kus tulbōd
 kubbō rouz, laintōs nānt
 mēli ents nīzōdōks."

Siz sāl at kuolm
 Feldmant:"Frits Feldman, opatiji
 Talsi jālgabs, jūdijistōks
 vajdub saggōld kēridi; ka
 tiglist Dundaga māniedkōks
 ta sīda tīeb, kis ydtōka-
 bald tulbōd tām jūr rōkan-
 dōm." Vel Kotsebū ents ra-
 portōs kītub, ku tām mōt-
 kōd pierrō F.Feldman volli
 ōigi buntnika. Sīest ka
 perri sai ents opatijiz
 kūozōst jara nustōt ja
 1864.ā.7.III. Kurzemest ulz
 kaīmdōt. Tuoi Feldman um
 Kārli, duonignika ja ezmiz
 veļ, Tāmst um kītōt:" Abtub
 ents veļlōn tām rōkis mā-
 nīedkōks, kis tām jūr tul-
 bōd." Kuolmōz um mingi G.
 Feldman jatkōks:" Sūr letli,
 kaibiji ja rā kuorriji
 protsessōdōn Dundagas."

Ni tulub mingi Indrōk
 Antman Dundagast jatkōks:"
 " Sūr "Nūor Letmā tyōtēji," ja
 mingi Frits Fridberg jatkōks:
 "Duonignika, tig ristang ja
 sūr Pētōrburg tīdētōkst nī-
 ziji."

Vel at reportōs lieud-
 tōpōd Ants Geige ja Ants
 Tisler (Disler) jatkōks:" muol-
 mōd duonignikad, vāggi kaj-
 list Valdemār abmied tūl-
 tovvō rōkud ulz lagtīmizōs.
 Laintōbōd rouvd mēli ents
 tigud rōkudōks", ja mingi
 Vetsbus (Vecbuss -Vana Bus) jat-
 kōks:"Tigli loriksiji Dunda-
 gas ja vāggi kajli ris-
 ting."

Perizōks tulbōd sellist
 tūolist nimud jatkōks:" Val-
 demār abmīez." At nānt vai-
 lō: Jāne, duonignika ja pāp
 Glāzer kutšier; Landsberg,
 duonignika; Štauer, duonignika
 ja Dinsberg sug; Vent, opa-
 tiji Pētōrburgs; Bus-Krūmīns,
 kōpmīez Pētōrburgs; Grīntāl;
 Ekman; Krōnberg; Treijer, Kr.
 Baruon sug; Kopstein, Lub-
 ezerest; Turk, referijiz sug;

.....
 Ceiler; Šteinfeld; Valdman; Mod-
 niēk ja Adolf Pores, kōp-
 mīez Jelgavas. Vōib vōlda,
 ku līvlist rāndas yd ja
 tuoiz tās tūndōbōd.
 Referōn A. Baumanis
 kēra pierrō
 L.Rudzītis.

Īrda piedag.

Muinis aigastisi niglist
 teiti vanzi sūrzi piedagi-
 zi Īrdidi. Oksid, laz sā-
 gōd mīed jūrō grēbisti ylz
 piedagō, ja sōiti mīed jara.
 Laz oksid algō sāgōd mīed
 jūrō sai sidttōt pūvālga
 jūr kieuz, ja kieud tut-
 kam Īrda piedag oksa jūr
 vizzō, nej ku pū vālga voļ
 akurat sīes kūozōs kus voļ-
 ti niglist. Ku ni oks pu-
 giz ylzō ja tās lādō mīed
 jūr, siz ta ents nykkōks
 lykiz pū vālga jara, aga
 pū vālga āllōs kieud tut-
 kamōs tāgiz tulds rēbiz
 oksōn yļ nana. Oks kōvziz
 vel jembit mīed jūr ja
 lykiz pū vālga vel ju kō-
 gaz jara; aga pū vālga ra-
 biz oksōn vel jembit yļ
 nana. Ni oks sai kōzizōks
 ja ama joudkōks lykiz pū-
 vālga jara. Siz oks sai
 pū vālgaks nej yļ pā, ku
 kukiz piedagōst maz,

Sīda nānd yks puois
 ja pallōn perimīestō laz
 lubag tāmōn grēbō Īrda
 jūr mīed taga. Perimīez an-
 dōn luba ja kītōn, laz
 vutag kouš ka yņiz, kus
 pankš mīed sizzōl. Ku ni
 puois sānd niglist jūr,
 siz niglist ātō syskanōd
 nej kibdist pāzō, ku puois
 um yrgōn ourō ja kītōn
 perimīen:"Perimīez vodlō kou-
 sō, ja vodlō mīnda ka, ez
 ād vodlō, siz ma bisub kouš
 māz."Perimīez pand puoisōn kēbīn-
 tōm kouš Īrda piedag oksa tutka-
 mō ja puois puggōn sūr ādaks
 māz ilmō mieta. Sīest aigast ta
 mittō kunagid āb ūo tādōn puggō
 Īrda piedagō mīed tagan.

K.

Atbildīgai redaktors K Stalte.

Izdevōja M.Stalte.

Adrese: Mazārbe, Latvija.

Tuoiimiji: K. Stalte. Izāndāji:M.Stalte. Adrese: Mazārbe, Latvija.